

Åh, du ironiska, expansiva samtidskonst

Hur definierar man "samtidskonst"? Vad är samtidskonst och vem bestämmer om det är samtidskonst? Håller den gamla klyschan om att "konstnären ska beskriva, problematisera och belysa sin samtid"? Eller är det en förlegad tankebanan sprungen ur ett politiskt ställningstagande som var i ropet under 1960-70 talet?

Hej Peter,

Ack, ack. Jag borde varit beredd men så var inte fallet. Det svåra blir nu att inte verka predikande, undervisande, nedslående, nedvärderande, energislukande, för att inte glömma: dödsdömande. Men vi får se. Just i skrivandets stund faller dock mörkret över något annars så hoppfullt: samtidskonsten.

Samtidskonsten. Det är där de konstnärliga yttringarna tycks oändliga. Arenan står öppen. Gränserna har eliminerats och allting är möjligt. Mitt i denna gränslöshet är det inte underligt att aktiviteten är febril och något rastlös. Konsten förnyas inte längre visuellt. Istället är det gränserna för konstbegreppet som ideligen förflyttas. Detta är vår samtidskonst. Den sprider sig samtidigt som dess identitet försvagas. Trots detta går det att läsa av vissa trender och som konstnär ombeds du ofta att förhålla dig till dessa. Men ingen tycks vara beredd att definiera dem. Det är underförstått att du som konstnär själv ska stå för definitionen. Det här är vad jag, i skepnad av Konstsupporten, kommit fram till:

Den samtidskonst vi ser i dag är ofta systematiskt utförd och speglar en intellektualiserad världsbild. Den är fylld med teori och det som illustreras, kritiseras eller dokumenteras är ofta skeenden i samhället. Samtidskonsten kan inräkna institutionskritik och mediekritik eller hur samhället och kulturen är utformad. Dess teoretiska fokus beror bland annat på att samtidskonsten ingår i en akademisk tradition, så till den grad att det i dag går att forska inom den fria konsten. Till följd av detta har det blivit populärt att använda sig av en terminologi som till exempel att projektet "ställer frågor", är "undersökande", "belysande" eller har kommit till för att "ifrågasätta invanda beteendemönster". Allt detta teoretiserande åtföljs dock av en notering att konstnären i projektet fritt förhåller sig till existerande vetenskapligt underlag; som konstnär finns inga krav och inte heller någon mening med att vara helt vetenskapligt korrekt. I denna, socialkritikens konst, har estetiken fått ta ett steg tillbaka då det centrala intresset har flyttats från form till innehåll. Konstnären är undersökande och omsätter enorma mängder information som sedan används för att kommentera och presentera det slutliga projektet. Basmaterialen är med andra ord inte längre något konkret utan istället information i dess vidaste betydelse.

Då samtidskonsten inte längre handlar om form och hantverket tyvärr blivit allt taffligare, har kommentarer som "vem som helst kan skapa konst" blivit tröttsamt vanliga. Ofta kommer de från personer inte helt insatta i konstvärlden och uttalandet sker i en nedvärderande ton. Den går inte att ta miste på, även om den så döljs bakom en ärlig nyfikenhet. Och visst, om någon vill kalla sig konstnär så får denne gärna göra det. Det är sällan någon bryr sig. Men för att något skall räknas som samtidskonst, ja då stramas tyglarna åt. Det handlar om att skapa trovärdighet. Detta sker framför allt genom

KONST I VÄSTERNORRLAND

Landstinget, Regional Utveckling, 871 85 Härnösand 0611-80214

Red: Mats de Vahl mobil:070-2476939 epost: mats.de.vahl@lvn.se

utbildning, verksamhet och uppmärksamhet. Och många är de i konstvärlden som agerar experter i denna fråga. Därmed skulle jag vilja påstå att vem som helst kan kalla sig konstnär, men bara ett fåtal utvalda kan skapa samtidskonst.

Det känns inte vidare produktivt att i anslutning till den här frågan vända mig till en expert för att höra vad samtidskonst är för något. Istället har jag valt att kortfattat återge rådande tendenser uppsnappade av ett antal profiler inom konstvärlden. 2008 publicerades till exempel boken *Om Tillståndet i Konsten* där ett antal konstnärer och skribenter delar med sig av sina åsikter:

Mårten Castenfors: "Det som är hett i dag är främst en konst som blott illustrerar eller dokumenterar skeenden, som verkar genom en underordnad visuell retorik, där konsten poserar med platt och programmatisk gestik, lealöst i sin övertydlighetsiver (...) Det sägs att det 'forskas' och 'undersöks' men komplexiteten i undersökningarna är ofta pinsamt låg. Vi talar om en spjutspets utan udd som främst verkar sikta på sin egen självbekräftelse".

Nina Bondeson: "Det teoretiska intressets dominans i samtidskonsten är odiskutabelt. Handlingsutrymme för den praktiska kunskapsbildningsvägen i konsten erövrar idag genom att man visar ett teoretiskt intresse för görandet och det gjorda".

I Lars Vilks, *ART*, från 2011 definierar han samtidskonsten på följande sätt: "Dess signifikanta medium är icke-medium, installationen. Innehållet är primärt och det estetiska sekundärt, medan resultatet av dess hela uttryck ofta beskrivs som en alternativ kunskapsform (...) Den är alltid beroende av texter (vilka vanligtvis består av sociologiskt orienterad filosofi) eller, om man hellre vill, är dessa en del av verket/projektet (...) Konstnärerna kan ibland vara tydliga men är oftast vaga angående sitt innehåll. I regel är berättelser och referenser många och det blir publiken/kritiken/förespråkarna som förmedlar en mer distinkt uppfattning om vad verken kan tänkas handla om (...) Kännetecknande är också den rika förekomsten av interaktivitet, relationella arrangemang och performance".

Lars Vilks gör sin röst hörd då det kommer till diskussioner kring konstvärlden och samtidskonsten. På vilks.net kan du följa hur hans nya inlägg debatteras i det oändliga. Liksom många andra vänder han sig till internetsidan Artfacts <http://www.artfacts.net/> för att läsa av trender inom samtidskonsten. Här följer de i dagsläget högst tio rankade svenska konstnärerna:

Nathalie Djurberg, rank 275
Klara Lidén, rank 379
Karl Holmqvist, rank 564
Nina Canell, rank 617
Öyvind Fahlström, rank 810
Johanna Billing, rank 889
Goldin + Senneby, rank 982
Sofia Hultén, rank 1029
Runo Lagomarsino, rank 1057
Andreas Eriksson, rank 1480

Vem har rätten att avgöra vad som är samtidskonst? För tillfället påstås det att konst är

det som betraktas som konst av konstvärlden. Detta är vad som kommit att kallas den institutionella konstteorin. Men det råder självklart varierade åsikter om den saken. På Artfacts bygger poängsystemet på en utställnings framgång och en institutions rykten. Konstnärernas utställningar betygssätts enligt ett system som indikerar hur mycket uppmärksamhet konstnären fått. På så vis kan en konstnärs CV översättas till en poängsumma och jämföras med andra konstnärers verksamhet. Problemet är att ingen vill medge att de ingår i, och i förlängningen bidrar till, denna konstvärld. Många betydelsefulla samtidskonstnärer befinner sig i ständig opposition mot den och vill ogärna identifieras med denna uppstyrd medelmåttighet. Det tar emot att inordnas i ett normaltillstånd om konstnären samtidigt ska verka unik och tydligt motsätter sig alla former av generaliseringar.

Tillbaka i tiden sågs konsten som något som existerade oberoende av en konstvärld. Nu är det konstvärlden som skapar konsten och det kan vara svårt att acceptera. Det bör kanske inte heller accepteras eftersom en sådan konst enbart kan erbjuda det tidsmässigt trendiga. Återigen, konsten "ställer frågor", "undersöker", "belyser" och "ifrågasätter". Uttrycket "konstnären ska beskriva, problematisera och belysa sin samtid" är med andra ord fortfarande aktuellt. Det går dock inte att förneka det tvivelaktiga som uppstår då den "undersökande" konstnären sedan väljer att ställa ut i galleriet dit enbart personer från konstvärlden tar sig. Här sippar den invigda medelklassen på sina drinkar och småpratar, alltmedan konstnären längtar efter en publik ännu inte institutionellt förstörd. Men för konstnären, som hoppas skapa samtidskonst, är det nästintill en dödsdom att tacka nej till denna utställningsmöjlighet. Samtidskonsten uppstår i det nätverk som konstvärlden består av. Det vill säga konstnärer, gallerister, konstsammlare, kritiker, konsthistoriker, intendenten, curators, kunnig publik och så vidare. Utan konstvärdens accepterande hade samtidskonsten aldrig uppstått. Det är detta cirkulära system som relativt omedvetet frodas i konstvärlden. Här färdas de mest framgångsrika konstnärerna från instans till instans och ju mer de bekräftas, desto högre grad av kvalitet kan de tillskriva sig. Många samtidskonstnärer påstår att de eftersträvar en bredare publik. Studerar du dock deras meritlista är det uppenbart att deras karriärer är belägna inom konstvärdens ramar. Här har de ställt ut inom tongivande gallerier och konsthallar, blivit omnämnda i betydelsefulla kulturtidskrifter, samt deltagit i biennaler under ledning av våra mest trendiga curators. Det är med andra ord ovanligt att stöta på en framgångsrik samtidskonstnär som främst arbetar utanför konstvärlden. Istället har de nystats in i detta nätverk, där de får nöja sig med att deras insats blir att vidga konstbegreppet.

Långsamt lägger sig vemodet över samtidskonstens nytänkande gnista. Den gnista som så envist eftersträvar att se världen på nytt. Samtidskonstnären vill visa oss hur deras värld existerar jäms med alla andras och hur deras personligt utformade värld ska få infektera andras och gå vidare som hybrider. Men alltsammans är i själva verket så otroligt litet; så tydligt definierat och utarbetat. Så Peter, där har du i all sin glans vår expansiva samtidskonst.

Känn dig inspirerad,

Ida